

Rozhovor

Michal Lukeš:
Muzeum, má láska.
A těším se na výuku **4**

Academia

Kateřina Šámalová:
Nová univerzitní
ombudsmanka **12**

Studenti

Marek Beneš:
Vůdce hladové
smečky **22**

Scientia

Martin Loučka:
Paliativní péče?
Standardní věda **30**

Knihy

Pavel Hošek:
Chasidské příběhy
mne proměnily **48**

Umělecký ředitel Karel Och

Karlovarský festival jako galerie **filmů**

Obsah

Forum 2/2023, sešit č. 62
Časopis Univerzity Karlovy

Vydává

Univerzita Karlova

Redakce

Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1,

Odbor vnějších vztahů

Redakci řídí

Martin Rychlík

Odpovědný redaktor

Jiří Novák

Telefon

224 491 248

E-mail

forum@cuni.cz

Grafická úprava

Filip Blažek, Eliška Kudrnovská,

Designiq

Foto na titulní straně

Hynek Glos

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravu

autorských příspěvků a jejich krácení.

Forum je rozšiřováno zdarma na

akademické půdě. Vychází čtvrtletně.

Za obsah článku plně zodpovídá jeho autor.

Stanoviska obsažená v textu nemusejí

vyjadřovat názor redakce.

Vaše ohlasy, připomínky a tipy na další

náměty pro Forum uvítáme na adrese

forum@cuni.cz.

Toto číslo vyšlo v červnu 2023.

Registrace MK ČR 72 79

Tištěná verze: ISSN 1211-1724

Rozhovor

MICHAL LUKEŠ – Muzeum, má láska. A těším se na výuku / 4

Anketa

AI tu je. A bude sílit / 10

Academia

KATEŘINA ŠÁMALOVÁ – Respekt a nestrannost jsou zásadní / 12

ŠÁRKA HOMFRAY – Bezpečná univerzita pomůže všem / 14

MICHAL LOUČ – Za lustry z lágru / 16

Je vidět, že se s námi počítá / 20

Studenti

MAREK BENEŠ – Vůdce hladové smečky / 22

MARTIN ANDRES – Na hendikep nikdy nehřeším / 26

Školní chemie v praxi, ale jinak / 28

16

Scientia

MARTIN LOUČKA – Paliativní péče? Věda jako každá jiná / 30

EVA FROŇKOVÁ – O tom, co zabíjí vědeckou tvořivost / 34

JAN VEVERA – Pozitiva a naděje snižují frustraci / 36

MARTIN KOPEČEK – Tiskneme pro medicínu, ale i pro radost / 40

Varia

DENISA KIRSCHNEROVÁ – Hurvínek patří do rodiny / 42

Genius loci

Do Jinonic modernějších / 46

Knihy

PAVEL HOŠEK – Chasidské příběhy mne proměnily / 48

42

Historie

ANTONÍN DOLEŽAL – Není nic hezčího než křik novorozence / 52

Alumni

KAREL OCH – Karlovarský festival jako galerie filmů / 54

MARTIN DIENSTBIER – V inovacích musí Česko přidat / 58

Kronika / 60

Postscriptum

Ostravský „kocour“ s foťákem / 64

22

Hurvínek patří do rodiny

Nezaměnitelné hlasy Spejbla, Hurvínka a Máničky ji provázejí vlastně už od narození. Denisa Kirschnerová mezi populárními loutkami v podstatě vyrostla a dnes Divadlo S+H vede jako ředitelka. „Já nikdy nechtěla hrát, bavilo mě víc psaní,“ říká absolventka FF UK.

TEXT Jiří Novák FOTO Hynek Glos

Pokud snad také patříte do generace, která v dětství neustále „sjížděla“ desky či audiokazety s mentorujícím Spejblem a věčně zlobivým Hurvínkem s jeho rošťáckým „cháááá“, vězte, že u Kirschnerů tomu nebývalo jinak. Vtipné příběhy obou protagonistů tehdy malý Miki se sestrou Denisou poslouchali hodně často. Slavní rodiče Miloš Kirschner a Helena Štáchová, kteří loutkám svoje hlasy propůjčili, ovšem jejich nadšení zase až tak nesdíleli.

Už to tady zase pištl!

„Vždycky si povzdechli: Ježíš, už to tady zase pištl,“ směje se při vzpomínce na své dětství Denisa Kirschnerová – dnes již s pochopením, že poslouchat své pozměněné hlasy po hraní v divadle ještě i doma muselo být pro principály Divadla Spejbla a Hurvínka (S+H) zkrátka „už moc“. Ona sama ale vlastně nikdy přesycenost dvou loutkových ikon necítila a dnes někdy sama přehrává jejich příběhy svému synovi. „Občas mě nutí nasadit i Mániččin hlas,“ chlubí se naoko principálka divadla: „A k tomu dětství – nebylo to zase tak, že bychom poslouchali jen Spejbla s Hurvínkem. Měli jsme samozřejmě rádi i jiné pohádky, klasické večerníč-

ky. A jak jsme dospívali, dostávali jsme se logicky i k dalším věcem, jako byli Šimek a Grossmann, Cimrmani, a tak dále... Poslouchali jsme obecně to samé, co naše generace.“

Legendární loutky už bere jako členy rodiny; koho má nejraději, z ní ale nedostanete. „Časem jsem si vyzkoušela i loutky vodit, abych měla představu, co to všechno obnáší, a dokonce to dodnes ve zbytkovém čase občas trénuju,“ přiznává Kirschnerová. Ovšem i před lety to bylo jen pro zábavu, loutkařina ji nelákala. „Já nikdy nechtěla hrát, bavilo mě víc psaní. A také jsem se nechtěla dostat do nevděčné pozice srovnávání se slavnými rodiči,“ prozradí.

„Časem jsem si vyzkoušela i loutky vodit, abych měla představu, co to všechno obnáší, a dokonce to dodnes ve zbytkovém čase občas trénuju,

Pro vysokoškolské studium si vybrala kulturologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy: „Zaujaly mě přednášky docenta Václava Soukupa a naprosto mě chytila probíraná témata – střetávání kultur, ekologie, kam lidstvo jde a kam směřuje... To mi přišlo pro psaní naprosto dokonalé. Navíc to ještě bylo i na pomezí antropologie a mě coby obdivovatelku Jane Goodallové vždy zajímaly teorie o zpochybnění nadřazeného postavení člověka.“

„Tak zkus něco napsat“

Při vlastním psaní se ovšem věnovala převážně povídkám a ve čtyřadvaceti letech jí vyšla i první knížka povídek z rodinného prostředí s lakonickým názvem *Nechci do jiný cimry* (1999). „Byla to taková vyprávění s nadsázkou o rodinných historkách – takové ty příběhy, nad kterými se baví všichni okolo vyjma těch rodinných příslušníků, kterých se bezprostředně dotýkají,“ usmívá se nad svým prvním literárním počinem. Postupně přibývaly knížky další, hlavním hrdinou však už byl především Hurvínek.

Ostatně, první divadelní hru zvládla napsat ještě mnohem dříve: „Když jsem si psala jen tak pro sebe, jednou mi táta spíše v nadsázce řekl, ať zkusím napsat i něco pro divadlo. Tak jsem to zkusila a vznikla moje první hra *Jak si Hurvínek s Máničkou hráli na doktora*. To mi ještě nebylo ani osmnáct.“ Hra měla premiéru v roce 1993 a od té doby je Denisa Kirschnerová podepsána jako autorka či spoluautorka pod řadou dalších her Divadla S+H.

V poslední době však roli autorky poněkud upozadila. „Teď jsem samotné psaní úplně pustila, protože nemám absolutně prostor se tomu věnovat tak, jak bych chtěla. Čemu se plně věnuji, je výběr těch ‚nej‘ představení za celou éru divadla, neboť chceme udělat takový průřez od těch klasických scének

Ne každý také ví, že samotných párů Spejblů a Hurvínků existuje okolo třicítky. Loutky se s ohledem na nitě, jimiž jsou vedeny, totiž nedají v průběhu hry převlékat, tudíž je třeba pro konkrétní situace vyrobit nové.

až po dnešek, a ještě k tomu přidat nějaké nové prvky. Ale i to je víceméně kolektivní práce, společně s uměleckým šéfem a členy vedení divadla,“ líčí.

Během let vznikly již stovky her S+H a divadlo by si mohlo i vystačit jen s jejich reprízováním, je tedy vůbec třeba psát nové? „Určitě ano,“ má okamžitě jasno ředitelka, „jinak člověk zůstane v nějaké škatulce a způsobu psaní, přitom vše okolo nás se tak neuvěřitelně mění. A my chceme nějakým způsobem reflektovat současné dění. Dříve jsme mívali jedno nebo dvě nová představení za rok, rádi bychom se ovšem dostali na tři premiéry ročně a kromě domácí dílny i k pravidelné spolupráci s externími tvůrci.“

Třicet Spejblů a Hurvínků

Snaha být nejen pro děti stále aktuální je jedním z receptů nepřetržitého úspěchu Divadla S+H, Mánička už se dokonce v jedné hře objevila i s mobilním telefonem! Nové hry ovšem znamenají také novou výpravu, a to je samozřejmě finančně náročné. Vždyť jen výroba jedné větší loutky, tradičně z lipového dřeva, vyjde na částku okolo dvaceti tisíc korun – a to bez kostýmu. Divadlo jich má několik stovek, prohlédnout si je můžete v divadelním muzeu.

Ne každý také ví, že samotných párů Spejblů a Hurvínků existuje okolo třicítky. Loutky se

s ohledem na nitě, jimiž jsou vedeny, totiž nedají v průběhu hry převlékat, tudíž je třeba pro konkrétní situace vyrobit nové. „Kupodivu se ale v našem archivu nezachovaly zcela původní loutky od Josefa Skupy. Některé jsou v muzeu v Chebu, některé v Plzni, v Chrudimi... U nás v divadle je nejstarší loutkou Spejbl z padesátých let,“ přiznává Denisa Kirschnerová.

Právě v tomto období československých dějin přebíral interpretaci slavných loutek její tatínek Miloš Kirschner, a do dnešního dne jim řeč vdechlo několik divadelníků. Logicky se proto postupem času mírně měnily hlasy loutek i jejich jazyková vybavenost – vždyť Spejbl s Hurvínkem se něco nacestovali! Navštívili 32 zemí a promluvili ve 23 různých jazycích! Jen Kirschner jich dokázal zvládnout okolo patnácti, jeho nástupce Martin Klásek okolo deseti.

Ovládnout loutku trvá přes rok

Postupem času se nutně museli měnit i vodiči loutek. Jak je to s jejich pohybem – poznají pamětníci či odborníci, kdo zrovna „vodí“? „Máme zkušené vodičské mistry, mezi jinými Míšu Bartáka – vodiče Hurvínka, a Míšu Jandlovou – vodičku Máničky, od kterých se všichni učí, a to poznáte zcela bezpečně, když jsou u vahadla oni. Loutky v jejich rukách prostě ‚ožijí‘ – najednou jako by opravdu cítily a přemýšlely,“ zdůrazňuje Kirschnerová nelehkou práci, poněvadž každou loutku je nutné ovládat oběma rukama a třeba Hurvínek, nejpropracovanější loutka s nezaměnitelnými kroutícíma očima, má nad sebou plných třináct nití.

Zapomeňte, že by existoval nějaký sepsaný návod, jak by se měli Spejbl a Hurvínek vodit, noví vodiči musejí zkrátka vše odkoukat. „Hurvínkův pohyb dovedl k dokonalosti Bója Šulc – třeba jak si sedá na jednu nohu a tak dále, a to se pak dědí dále. Každá loutka má jakousi svou základní vodící abecedu, kterou je zapotřebí znát. A mít na paměti, že Hurvínek je nezbedný a stále v pohybu, zatímco Spejbl už je spíše unavený tatínek, a tomu se musejí pohyby přizpůsobit,“ usmívá se ředitelka. Noví vodiči bývají zpravidla rádi, když zvládnou s loutkou chodit, za rok už mohou zvládnout představení a sebevědomě se mohou cítit za dva tři roky.

Hurvajs už brzy stoletým

Za tři roky, v roce 2026, mimochodem Hurvínek oslaví sto let a divadlo už nyní plánuje řadu propagačních akcí. Chystá se speciální výstava a knížka, vedou se jednání s Prahou 6 o různých aktivitách, samozřejmě přibudou nová představení. A další věci budou vyplouvat na povrch postupně. Prozradit ale můžeme plány pro příští sezonu, kdy Divadlo S+H chystá spolupráci s operou Národního divadla v Brně na rodinném hudebním a interaktivním opusu. A také probíhají jednání s Českou televizí o spuštění oficiálního youtubového kanálu.

Miloš Kirschner zemřel v roce 1996, Helena Štáchová před šesti lety. A volba, kdo nově povede

Mgr. Denisa Kirschnerová je absolventkou kulturologie na Filozofické fakultě UK. Od roku 1996 působila v Divadle Spejbla a Hurvínka (S+H) jako dramaturgyně, od roku 2017 jej řídí. Napsala či společně připravila několik her i knih, s Českou televizí spolupracovala na seriálech *S Hurvínkem za lékařem* nebo *Angličtina s Hurvínkem*.

divadlo, nakonec padla na jejich dceru. „Měla jsem v té době čerstvě narozeného syna a plánovala, že s ním budu doma, ale museli jsme se poměrně rychle rozhodnout. Takže jsem se po nějaké interní domluvě s kolegy a po schválení magistrátem rozhodla do toho jít,“ vzpomíná Kirschnerová. V divadle působí i její mladší bratr Miki, jenž ambice ředitelovat neměl a věnuje se profesím dramaturga, scénaristy a režiséra. „Já si velmi vážím a respektuji, co bratr dělá a jak to vidí. Je pro mě v tomto ohledu autoritou, která spojuje to nejlepší z už zažité klasiky S+H a aktuálními příběhy. Jsem moc ráda, že naše spolupráce funguje,“ říká.

Ostatně kdo ví, možná přímo vedle ní roste nová generace Kirschnerů-divadelníků, šestiletý syn Kryštof. „No je pravda, že má velké komediální sklony. Všude je ho plno, je hodně činorodý, vymýšlí různá alotria. Navíc je blondáček, který neustále kroutí očima – někdy si připadám, jako bych porodila dalšího Hurvínka,“ směje se Denisa Kirschnerová.

„Rodiče si vždycky povzdechli: Ježíš, už to tady zase piští,“ směje se při vzpomínce na své dětství Denisa Kirschnerová, absolventka Filozofické fakulty UK a ředitelka Divadla Spejbla a Hurvínka – dnes již s pochopením, že poslouchat své pozměněné hlasy po hraní ještě i doma muselo být pro principály zkrátka „už příliš“. Ona sama ale nikdy přesycenost dvěma loutkovými ikonami necítila a dnes občas přehrává jejich příběhy svému synovi.

Hurvínek patří do rodiny **42**

